

İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINDAKİ AHLAKİ KONULARIN AHLAK EĞİTİMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Mevlüt KAYA*

ÖZET

Bu çalışma, Samsun ilindeki yedi merkez ilköğretim okulunun 8. sınıflarından örneklem olarak seçilen öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırmada Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) dersinin ahlaki konularının, öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Kişisel bilgi anketi ve ahlaki davranış envanteri, ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinden 213 kız ve 230 erkek olmak üzere toplam 443 öğrenciye 2005-Kasım ayı içinde uygulanmıştır.

DKAB dersinin ahlaki konularının öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi; cinsiyet, derslerdeki başarı, dersi ve öğretmeni sevip sevmeme, dersin işleniş yöntemlerinden memnun olup olmama, derste kullanılan yöntem ve araç-gereçler gibi değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin genel olarak derslerdeki ve DKAB dersindeki başarı durumu, DKAB dersini ve öğretmenlerini sevmeme durumu, dersin işleniş yöntemlerinden memnuniyet durumu, derste kullanılan öğretim araçları bakımından DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi önemli görülmüştür.

Anahtar Kelimeler Ahlak, Ahlak Eğitimi, Ahlaki Davranış, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

GİRİŞ

İnsan sosyal bir varlıktır. Bu anlamda, hem kendisiyle hem de toplumla uyum içerisinde yaşayabilmesi, sosyal bir varlık olmanın gerekliliğini bilmesi ve bunları başarıyla yerine getirebilmesiyle doğru orantılıdır. Bu gerekliliklerin önemli bir boyutu da, insanın toplum içindeki her türlü davranışını ve onlarla olan ilişkilerini düzenlemek amacıyla ortaya konulan ahlaki normlarla ilgilidir.

Ahlak, toplu olarak yaşayan bireylerin uymak zorunda buldukları eylem ve davranış kurallarıdır.¹ Ahlak kuralları insanların toplumda davranışlarını ve ilişkilerini düzenler. İnsan davranışlarının olumlu ya da olumsuz olduğu, ahlak ölçütleri ile değerlendirilir. Ahlak aynı zaman-

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı

¹ A.Ferhan Oğuzkan, **Eğitim Terimleri Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1981, s.16.

da, insanların davranışlarını idare eden ideal kuralların bilimi ve bunları hayatın çeşitli durumlarına en iyi şekilde uygulayabilme sanatıdır.²

Ahlak, insan hayatını düzene sokar ve insanın toplumda nasıl davranacağını belirler³ ve bireylere doğru yolu göstererek onları hem kendine hem de topluma yararlı hale getirir.⁴ Ahlaki değerleri yeterince gelişmemiş olması durumunda birey, kişilik problemi ile karşı karşıya kalır. Ahlak toplumsal çatışmayı azaltarak toplumun sürekliliğini sağlar.⁵ Ahlak insanları umutsuzluktan şiddete başvurmaktan alıkoyacak toplumu anarşiye düşmekten uzak tutabilecek bir ışık olma gücüne sahiptir.⁶ Bu nedenle ahlaki toplumdan ayrı düşünmek mümkün değildir.

Ahlakın merkezi insan olduğu için onunla ilişkili her şey ahlak çemberinin içine girer.⁷ Ahlak önceleri felsefe ve dinin konusuyken sonraları psikoloji ve eğitim biliminin de konusu olmuştur.⁸ Bu durum ahlakın alanını genişletmiştir.

Bu noktada insanın çerçevesinde olan her olay ahlakın konusuna girer. Artık günümüzde ahlak konusuna giren alan hızla genişlemektedir. Çünkü 20.yüzyılda ahlakın sorunlarına yeni görüşler getirilmekte ve ahlakın toplumsal sorunlar üzerinde yoğunlaşması söz konusu olmaktadır. Özellikle 1960'lerden sonra eşitlik sorunu, 1970'lerden sonra hayvan hakları, çevre sorunları, kürtaj, tıbbi deneyler, organ nakli, yapay dölleme vb. ahlaki sorunlar arasına girmiştir.⁹ Toplumsal gelişmeler ve fikir çatışmaları yeni ahlaki sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca, küreselleşme tüm insanlığı tehdit eden ciddi ahlaki sorunları beraberinde getirmektedir. Küreselleşme sonucu, birçok bireysel, toplumsal ve küresel nitelikli ahlaki sorunlar ortaya çıkmaktadır.¹⁰ Ahlak alanı genişledikçe ve ahlaki sorunlar arttıkça, ahlak eğitiminin önemini de artmaktadır. Ahlaki sorunlarla başa çıkmada genelde eğitime, özelde ise ahlak eğitimine önemli görevler düşmektedir.

² Osman Pazarlı, **İslam'da Ahlak**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1980, s.12.

³ İ.Ağah Çubukçu, **İslam'da Ahlak ve Mutluluk Felsefesi**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayını, Ankara, 1990, s.33.

⁴ H.Hilmi Bilsel, **İyi Ahlak Güzel Huy**, Yağmur Yayınları, İstanbul, 1978, s.9.

⁵ Murat Gökdere ve Salih Çepni, "Üstün Yetenekli Çocuklara Verilen Değerler Eğitiminde Öğretmenin Rolü", **Değerler Eğitimi Dergisi**, Sayı 2, DEM, İstanbul, 2003, s.97.

⁶ Hans Küng Karl-Josef Kuschel, **Evensel Bir Ahlağa Doğru**, Çev:N.Y.Aşkoğlu, C.Tosun , R.Doğan, Gün Yayınları, Ankara, 1995, s.13.

⁷ M.Yaşar Kandemir, **Örneklerle İslam Ahlakı**, Nesil Yayınları, İstanbul, 1979, s.15.

⁸ Mevlüt Kaya, "Kişilik Özelliklerinin Ahlaki Yargı Üzerindeki Etkisi", **Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi**, Sayı 4, İstanbul, 1997, s.185.

⁹ Mevlüt Kaya, **Bazı Kişisel Değişkenlere Göre Üniversite Öğrencilerinin Ahlaki Yargıları** (Yayımlanmamış Doktora Tezi), OMÜ. SBE., Samsun, 1993, s.24.

¹⁰ Mustafa Köylü, **Küresel Ahlak Eğitimi**, DEM Yayınları, İstanbul, 2006, s.84.

Ahlak ilke ve kuralları, insanlığı kimlik krizinden kurtarmayı ve şahsiyetli bir toplum oluşturmayı amaçlamıştır.¹¹ Ahlak bütün toplumu ayakta tutan temel değerleri içerir. Bu değerleri hiçe saymak demek, toplum birliğini hiçe saymak demektir. Herkesin kendi çıkarlarını düşündüğü bir dünyadaki toplumsal hayattan söz edilemez.¹²

İnsan kendi rahatı için toplum içinde yaşamak ve diğer bireylerle iyi ilişkiler kurmak zorundadır. Bunu temin etmek için bir sisteme ihtiyaç vardır.¹³ Her ulusun, her çağın her sınıfın, hatta her tek kişinin kendine özgü bir ahlakı olduğu, yani ahlaksal olan şeylerle bağlantısı olan bir görüşler sistemi olduğu bir gerçektir.¹⁴ Toplumsal hayatın, ahlaki değerler olmadan düzenli olarak işlemesi düşünülemez. Toplumsal ahlakın sağlanmasında ise en önemli güç eğitim ve ahlak eğitimidir.

Ahlak eğitimi, kişiden kişiye farklılık gösterebilen mizaçları uygun bir şekilde yöneltmek, böylece insanda güzel huy ve karakterin oluşmasını sağlamak için çalışır.¹⁵ Bireyin ahlaki bir kişilik geliştirmesini sağlamayı ve onda ahlaki olgunluğu temin ederek, kendisiyle ve çevresiyle uyum içinde olmasını amaçlayan karakter ve ahlak eğitimi hem bireysel hem de toplumsal yönü ve katkıları olan bir çabadır.¹⁶ Bu eğitimin ilk alındığı yer ve değerler sistemine katkıda bulunan en önemli kurum ailedir. Aileyi ise okul ve diğer kurumlar takip eder. Gençlerde problemleri ortadan kaldırmanın en önemli yolu okullarda verilecek ahlak ve karakter eğitimidir.¹⁷

Çocuğun ahlaki kişiliğinin gelişiminde ailenin rolü temel olmakla birlikte, çocuğun zamanının büyük çoğunluğunu içinde geçirdiği planlı ve formal bir eğitim kurumu olan okul da etkili olmaktadır. Yaşamla doğrudan ilgili olan ve insanca yaşama çabasına katkıda bulunan ahlak, her zaman eğitimin hem amacı hem de konusu olmuştur.¹⁸ Özellikle ilköğretim yıllarının, kişiliğin ve bireyselliğin oluşmaya başladığı dönem olması nedeniyle, bu dönemde yetişen neslin kişiliklerini oluşturacak

¹¹ Hüseyin Caneri, **Ahlak Bilinci**, Denge Yayını, İstanbul, 1998, s.7.

¹² Erol Güngör, **Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak**, Ötügen Neşriyat, İstanbul, 1998, s.46.

¹³ Kandemir, **a.g.e.**, s.10.

¹⁴ Bedia Akarsu, **Ahlak Öğretileri**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993, s.10.

¹⁵ Beyza Bilgin ve Mualla Selçuk, **Din Öğretimi Özel Öğretim Yöntemleri**, Gün Yayıncılık, Ankara, 1997, s.103.

¹⁶ M. Zeki Aydın, **Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi**, Nobel Yayını, Ankara, 2003, s. 51.

¹⁷ Halil Ekşi, "Din Eğitimi, Gençlik ve Kişilik", **Gençlik, Din ve Değerler Psikolojisi**, Editör: Hayati Hökelekli, DEM Yayınları, İstanbul, 2006, s.186..

¹⁸ Turgay Gündüz, **İslam, Gençlik ve Din Eğitimi**, Düşünce Yayınları, İstanbul, 2003, s.195.

olan ahlaki değerlerin eğitimine öncelik tanınmalıdır.¹⁹ Esasında, amacı, tüm eğitim etkinliklerini tamamlamak ve yüceltmek olan ahlak eğitimi, tüm okulun görevidir; tüm görevlilerin sorumluluğu ve etkisi altındadır. Bu konuda, tüm derslerin ve okul birimlerinin ortaklaşa çabası önemlidir. Ancak, amaç ve konuları dinin inanç, ibadet ve ahlak esaslarına göre şekillenen din öğretiminin, ahlak eğitimine katkısı diğerlerine göre daha somuttur.

Okulların üç önemli genel amacı vardır. Bu amaçlardan birincisi Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimsemiş iyi yurttaşlar yetiştirmektir. İkinci amacı, beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarında dengeli ve sağlıklı kişiliğe sahip bireyler yetiştirmektir. Üçüncü amacı ise, bireylerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.²⁰ Görüldüğü gibi, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları içinde ahlak ve ahlak eğitimi önemli bir yer tutmaktadır. Eğitimin ve okulun en son amacı karakter oluşumu, yani iyi ahlaklı bireyler yetiştirmektir.²¹

Genel olarak ahlak eğitiminin amacı, bireyin ahlaki olgunluğunu geliştirmektir. Okullardaki ahlak eğitiminin amacı ise, çocuk ve gençlere, içinde buldukları gelişme çağında yardımcı olmak, okul dışındaki çevrelerin çocuk üzerindeki olumsuz etkilerini silerek, onları iyi bir insan ve iyi bir vatandaş olmaya hazırlamaktır.²² İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programının genel amaçları da ahlaki açıdan, öğrencilerin ahlaki değerleri bilen ve bunlara saygı duyan erdemli kişiler olabilmelerini, ahlaki değerleri içselleştirebilmelerini, inanç ve ibadetlerin davranışları güzelleştirmedeki olumlu etkisini fark edebilmelerini sağlamak şeklinde belirtilmiştir.²³ Buna göre program; öncelikle bireyin ruhuna yönelmekte, inanç ve ibadetlerle bu ahlakiliği insanda yerleştirmeyi amaçlamakta, daha sonra da, çevresine saygılı, toplumla barışık insanlar yetiştirebilmek için dış dünyayla uyumunu sağlamaya çalışmaktadır.²⁴

Çocukta ahlaki kavramların geliştirilmesi için öncelikle, yaptığı davranışların neden kötü, neden iyi olduğunun açıklanıp öğretilmesi gere-

¹⁹ İlyas Çelebi, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin İlk ve Orta Öğretim Programlarına Girişi ve Bugünkü Müfredatı," **Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi**, Sayı:6, İstanbul, 1999, s.283.

²⁰ **Milli Eğitim Temel Kanunu**, Sayılı: 1739, Yıl:1973, Mad.2.

²¹ Kaya, **a.g.m.**, ss.191-192.

²² Güngör, **a.g.e.**, s.17.

²³ Milli Eğitim Bakanlığı **Tebliğler Dergisi**, Ekim 2000, Sayı 2517, s.918.

²⁴ Hamit Er, "İlköğretim Okullarında 'Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi' Dersleri Hakkında Bir Değerlendirme," **Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 9, İstanbul, 2002, s.265.

kir.²⁵ Ancak ahlak eğitiminde esas olan, neyin iyi neyin kötü olduğunu bilmenin ötesinde, iyi olan ahlaki değerlerin davranış olarak görülmesi, kötü olanın ise yapılmamasıdır. Bu çerçevede, ahlaki kuralları öğretmek, ahlaki öğütlerde bulunmak amacıyla şiirler ezberletmek, and içirtmekle ahlak öğretilmeyeceği anlayışı ahlak derslerinin bakış açısını da değiştirmiştir.²⁶ Ahlak eğitimi öğüt, emir ve yasaklar, cezalandırma, söylenen ve ezberletilen kurallar bütünü olarak ele alınırsa fazla bir anlam ifade etmez. Öğrenilen ahlaki davranışların alışkanlık haline getirilmesi gerekir.²⁷ Ahlak ancak yaşanarak öğrenilir ve davranışlara dönüşür.

Ahlak eğitimi, öğrencilerin ahlaki ve sosyal gelişim özelliklerine uygun olarak yapılmalıdır. Otoriteye ve baskıya dayalı bir ahlak eğitimi başarılı olamaz. Ahlak eğitimi yoluyla bireylerde başkasına bağımlı bir ahlak değil, otonom (bağımsız) bir ahlak geliştirilmelidir.²⁸ Değerli olan, dıştan kontrollü bir ahlak anlayışı değil, içten kontrollü bir ahlak anlayışıdır. Okullarda ahlaki davranışların öğrencilerde görülmesine yönelik demokratik ve hoşgörülü bir eğitim yapılmalıdır. Hoşgörüye ve sevgiye dayalı bir ahlak eğitimi, bir anlamda öğrencilerin vicdanlarına hitap etmeyi ve inançlar üstü dayanışmayı öğrenmelerine yardımcı olmayı ifade eder.

Çocukluk yıllarında başlayan kişilik gelişiminin ahlaki yönü olan karakterin oluşumuna katkı sağlayacak ahlak eğitimi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında yer alması gereken önemli bir eğitim faaliyetidir. İlköğretim okullarında ahlak eğitimi daha çok Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerine odaklanmıştır. İlköğretim DKAB Öğretim Programı incelendiğinde bazı ünitelerin doğrudan, bazılarının da dolaylı bir şekilde ahlakla ilgili konulara yer verildiği görülmektedir. Okullarda ahlak eğitiminin sadece Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri yoluyla yapıldığı söylenemez. İlköğretim okullarında Türkçe, sosyal bilgiler, beden eğitimi, müzik, resim ve iş eğitimi dersleri, hatta fen ve matematik gibi tüm dersler yoluyla ahlak ve değerler eğitimi yapılabilir. Ayrıca, bu derslerin yanında okul ve sınıf ortamı, olumlu ahlaki değerlerin ve ahlaki davranışların pekiştirildiği, modellendiği ve uygulandığı bir mekân olmalıdır.²⁹ Çocuklar ahlaki davranışları model olarak aldığı kişileri taklit ederek

²⁵ Hayati Hökelekli, "Çocukta Ahlak Gelişimi ve Eğitimi", **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi**, Ensar Neşriyat, İstanbul, 1998, s.202.

²⁶ Vedide Baha Pars ve diğerleri, **Eğitim Psikolojisi**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1969, s.87.

²⁷ Aydın, **a.g.e.**, 2003, s.66

²⁸ Mustafa Köylü, "Çocukluk Dönemi Ahlak Gelişimi", **Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi**, Sayı:12, İstanbul, 2003, s.88.

²⁹ Halil Ekşi, "Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları" **Değerler Eğitimi Dergisi**, Cilt:1, Sayı:1, Ensar Neşriyat İstanbul, 2003, s.81.

kazanırlar. Anne-babalar ve öğretmenler çocuk için iyi bir ahlak modeli olmalıdırlar. Evde, okulda, televizyon ve kitle iletişim araçlarında, oyun alanları ve çocuğun etkileşimde bulunduğu her ortamda ahlak eğitimi yapılabilir.

Bu araştırmada temel problem olarak, “İlköğretimde okutulan DKAB dersi öğrencilerin ahlaki davranışları üzerinde etkili midir?” sorusu cevaplanmaya çalışılmaktadır. Araştırmada, ilköğretimde okutulan DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerinde etkisi olduğu düşünülen bazı değişkenler incelenerek, DKAB dersinin ahlaki konuları ve ahlaki davranışları ahlak eğitimi açısından değerlendirilmektedir. Araştırma, DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışlarını ne derece etkilediği, ahlaki davranışlar üzerinde etkisi olan bazı değişkenleri incelemesi bakımından önemli görülmektedir..

Araştırmanın Hipotezleri

1. DKAB dersinin erkek öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi, kız öğrencilere göre daha fazladır.
2. DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi, derslerdeki başarı durumu yüksek olanlarda daha fazladır.
3. DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi, DKAB derslerinde başarı durumu yüksek olan öğrencilerde daha fazladır.
4. DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi, DKAB dersini seven öğrencilerde DKAB dersini sevmeyen öğrencilere göre daha fazladır.
5. DKAB dersinin DKAB öğretmenlerini seven öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi, DKAB öğretmenlerini sevmeyen öğrencilere göre daha fazladır.
6. DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi, DKAB dersinin işleniş yöntemlerinden memnun olan öğrencilerde daha fazladır.
7. DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisinde, anlatma ve soru cevap yöntemleri diğer yöntemlere göre daha az etkilidir.
8. DKAB derslerinde TV-Video kullanılması, DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisini artırmaktadır.
9. DKAB dersi, öğrencilerin çoğunluğunun ahlaki davranışları üzerinde etkilidir.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Samsun ilindeki merkez ilköğretim okullarında 2005–2006 öğretim yılında kayıtlı bulunan 8. sınıf öğrencileridir.

Araştırmanın örneklemini ise, Samsun ilindeki merkez Seyfi Demirsoy, Fazıl Kadı, Denizevleri, Ticaret ve Sanayi Odası, Gazipaşa, Kazımpaşa ve Subaşı ilköğretim okullarının 8.sınıflarından tesadüfi örnekleme yoluyla seçilmiş 443 öğrenciden oluşmaktadır. Adı geçen bu ilköğretim okullarının 8.sınıflarında toplam 840 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin yaklaşık yarısı örneklem olarak alınmıştır. Örneklem olarak seçilen öğrencilere anketler, 2005 Kasım ayı içerisinde uygulanmıştır.

Bilgi Toplama Araçları

1) Kişisel Bilgi Anketi: Araştırmada, ilköğretim DKAB derslerinin ahlaki konularının öğrenciler üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik olarak hazırlanan 9 anket sorusu “Kişisel Bilgi Anketi”ni oluşturmuştur. Araştırmada, öğrencilerin ahlaki davranışları üzerinde etkili olabileceği düşünülen değişkenler soru haline getirilerek ankete konulmuştur.

2) Ahlaki Davranış Envanteri: Ahlaki davranış envanteri, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programının ahlaki konularının içeriğindeki ahlaki davranışlar seçilerek hazırlanan 50 ahlaki davranış maddesinden oluşmaktadır. Her madde için işaretlenebilecek *tamamen etkili oldu*, *büyük ölçüde etkili oldu*, *kısmen etkili oldu*, *hiç etkili olmadı* şeklinde dört seçenek bulunmaktadır. Anket uygulanan öğrenciler her maddede, DKAB dersinin ahlaki davranışlarını etkileme derecesini bu seçeneklerden birini işaretleyerek belirtmiştir. Cevapların puanlanmasında ise, *tamamen etkili oldu* seçeneğine 4, *büyük ölçüde etkili oldu* seçeneğine 3, *kısmen etkili oldu* seçeneğine 2, *hiç etkili olmadı* seçeneğine 1 puan verilmiştir. Buna göre envanterden alınabilen en yüksek puan 200, en düşük puan ise 50'dir.

Ahlaki davranış envanterinin maddelerinin faktör analizi sonucu birinci faktör yükleri, envanterdeki madde sıra numarasına göre şöyle bulunmuştur: 0.55, 0.56, 0.65, 0.69, 0.68, 0.73, 0.71, 0.70, 0.64, 0.57, 0.68, 0.67, 0.68, 0.65, 0.43, 0.71, 0.74, 0.75, 0.73, 0.65, 0.72, 0.74, 0.68, 0.66, 0.71, 0.69, 0.55, 0.72, 0.71, 0.71, 0.70, 0.70, 0.62, 0.66, 0.67, 0.62, 0.64, 0.64, 0.54, 0.57, 0.58, 0.63, 0.59, 0.63, 0.63, 0.70, 0.66, 0.69, 0.65, 0.67. Envanterdeki maddelerin birinci faktör yüklerinin yüksek bulunması, envanterin geçerlik özeliğine sahip olduğunu göstermektedir.

Ahlaki davranış envanterinin Alpha güvenirlik katsayısı 0.97, Spearman-Brown test-yarı test güvenirlik katsayısı ise 0.86 olarak bu-

lunmuştur. Güvenirlik katsayılarının yüksek bulunması, envanterin güvenilir olduğunu göstermektedir

Bilgilerin Analizi

Kişisel bilgi anketi ve ahlaki davranış envanterinden elde edilen bilgilerin istatistiksel işlemleri SPSS bilgisayar istatistiksel paket programı ile yapılmıştır. Bilgilerin analizinde ve hipotezlerin test edilmesinde t-testi, varyans analizi ve ikili karşılaştırmalarda ise sheffe testi kullanılmıştır.

Bilgilerin istatistiksel analizinden elde edilen sonuçlar tablolaştırılarak Bulgular bölümünde sunulmuştur. Tablolarda gruplara düşen öğrenci sayıları (N) ve yüzdeleri (%) verilerek, ahlaki davranışlar envanterinden elde edilen puanların gruplara göre ortalamaları (X) ve standart sapmaları (S) hesaplanmıştır. Hipotezlerin test edilmesinde, en çok 0,05 hata payı kabul edilmiştir.

BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmada elde edilen veriler bağımsız değişkenler doğrultusunda tablolaştırılarak aşağıda verilmiştir.

1. Cinsiyete Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin, Öğrencilerin Ahlaki Davranışları Üzerindeki Etkisi

Tablo 1 - Cinsiyete Göre DKAB Dersinin Öğrencilerin Ahlaki Davranışları Üzerindeki Etkisi İle İlgili İstatistiksel Sonuçlar

Cinsiyet	N	%	X	S
1. Kız	213	48,1	160,35	33,50
2. Erkek	230	51,9	163,15	33,78
Genel Toplam	443	100,0	161,80	33,64
Sd: 411 t: 0,87 p>0,05 Önemsiz				

Tablo 1'de görüldüğü gibi, öğrencilerin %48,1'i kız ve %51,9'u ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Cinsiyete göre DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışlarına etki derecesi puan ortalaması kız öğrencilerde (160,35), erkek öğrencilerde ise (163,15) olarak tespit edilmiştir. Cinsiyete göre DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili puan ortalamaları arasındaki farkın önemliliğine t-testi ile bakılmıştır. T-testi sonucu kız ve

erkek öğrencilerin puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Bu sonuç, "DKAB dersinin erkek öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi, kız öğrencilere göre daha fazladır." şeklinde kurulan hipotezi doğrulamamaktadır.

Bu sonuca göre, DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerinde, cinsiyet açısından bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

Özcan'ın (2006) ilköğretim DKAB öğretim programındaki ahlaki davranışların gerçekleşme düzeylerini etkileyen sosyo-kültürel faktörlerin incelenmesi üzerine yaptığı araştırmada, kız öğrencilerin ahlaki davranışlarının gerçekleşme düzeyi erkek öğrencilerin ahlaki davranışlarının gerçekleşme düzeyine göre daha yüksek olarak ortaya çıkmıştır.³⁰

Cinsiyete göre DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisinin farklılaşp farklılaşmadığı konusunda benzer örneklemeler üzerinde başka araştırmaların yapılması gerektiği söylenebilir.

2. Derslerdeki Başarı Durumuna Göre, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Öğrencilerin Ahlaki Davranışları Üzerindeki Etkisi

Tablo 2 - Derslerdeki Başarı Durumuna Göre DKAB Dersinin Öğrencilerin Ahlaki Davranışları Üzerindeki Etkisi İle İlgili İstatistiksel Sonuçlar

Başarı	N	%	X	S	Sheffe
1. Zayıf	12	2,7	146,08	42,80	(2-4) (3-4)
2. Orta	75	16,9	157,03	32,70	
3. İyi	228	51,5	159,24	34,45	
4. Pekiyi	128	28,9	170,65	30,12	
Genel Toplam	443	100,0	161,80	33,65	
Sd: 3/439 F: 4,90 p<0,01 Önemli					

³⁰ Raif Özcan, **İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarındaki Ahlaki Davranışların Gerçekleşme Düzeylerini Etkileyen Sosyo-Kültürel Faktörlerin İncelenmesi**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), OMÜ., SBE, Samsun, 2006, s.115.

Tablo 2'de görüldüğü gibi, öğrencilerin %27'si başarı durumunu zayıf, %16,9'u orta, %51,5'i iyi ve %28,9'u ise pekiyi olarak ifade etmişlerdir.

Derslerdeki başarı durumuna göre DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışlarına etki derecesi puan ortalaması, başarısı zayıf olan öğrencilerin (146,08), başarısı orta olan öğrencilerin (157,03), başarısı iyi olan öğrencilerin (159,24), başarısı pekiyi olan öğrencilerin ise (170,65) olarak tespit edilmiştir. Derslerdeki başarı durumuna göre DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili puan ortalamaları arasındaki farkın önemliliğini belirlemek amacıyla varyans analizi uygulanmıştır. Varyans analizi sonucu puan ortalamaları arasında önemli bir fark olduğu görülmüştür. Sheffe testi ile yapılan ikili karşılaştırmalarda, başarı durumu orta ile iyi olan öğrencilerin, başarı durumu iyi ile pekiyi olan öğrencilerin ortalamaları arasındaki fark önemli bulunmuştur.

Bu sonuca göre "DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi, derslerde başarı durumu yüksek olanlarda daha fazladır." şeklindeki hipotezin doğrulandığı görülmektedir.

Derslerinde genel olarak başarılı olan öğrencilerin, DKAB dersinin ahlaki davranışları üzerindeki etkisinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Özcan (2006) tarafından yapılan araştırmada; derslerdeki başarı durumu yüksek olan öğrencilerin ahlaki davranışlarının gerçekleşme düzeyi, derslerdeki başarı durumu düşük olan öğrencilerin ahlaki davranışlarının gerçekleşme düzeyinden daha yüksek olarak bulunmuştur.³¹ Özcan'ın araştırma sonucu ile bu araştırmanın sonucu, öğrencilerin başarı durumu ile ahlaki davranışlar arasındaki ilişki bakımından benzerlik göstermektedir. Şengün (2003) tarafından yapılan bir araştırmada ise, lise öğrencilerinin bazı ahlaki durumlar karşısındaki ahlaki yargı ve düşüncelerinin akademik başarı düzeylerine göre farklılık gösterdiği görülmüştür.³²

³¹ Özcan, a.g.t., s.117.

³² Mustafa Şengün, **Ahlaki Düşünce ve Yargıları Etkileyen Bazı Faktörlerin İncelenmesi**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), OMÜ., SBE., Samsun, 2003, s.153.

3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersindeki Başarı Durumuna Göre, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Öğrencilerin Ahlaki Davranışları Üzerindeki Etkisi

Tablo 3 – DKAB Dersindeki Başarı Durumuna Göre DKAB Dersinin, Öğrencilerin Ahlaki Davranışları Üzerindeki Etkisi İle İlgili İstatistiksel Sonuçlar

Başarı	N	%	X	S	Sheffe
1. Zayıf	4	0,9	99,00	34,61	(1-2) (1-3) (1-4) (3-4)
2. Orta	20	4,5	167,40	20,27	
3. İyi	141	31,8	152,76	35,30	
4. Pekiyi	278	62,8	166,89	31,74	
Genel Toplam	443	100,0	161,80	33,64	
Sd: 3/439 F: 11,06 p<0,01 Önemli					

Tablo 3'de görüldüğü gibi, DKAB dersinde öğrencilerin %0,9'u başarı durumunu zayıf, %4,5'i başarı durumunu orta, %31,8'i başarı durumunu iyi ve %62,8'i ise başarı durumunu pekiyi olarak ifade etmişlerdir.

DKAB dersindeki başarı durumuna göre, DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili puan ortalamaları; başarı durumu zayıf olan öğrencilerin (99,00), başarı durumu orta olan öğrencilerin (167,40), başarı durumu iyi olan öğrencilerin (152,76), başarı durumu pekiyi olan öğrencilerin ise (166,89) olarak bulunmuştur. DKAB dersindeki başarı durumuna göre, öğrencilerin ahlaki davranışları üzerinde etkisinin farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla varyans analizi uygulanmış ve puan ortalamaları arasında önemli bir fark olduğu görülmüştür. İkili karşılaştırmalarda ise başarı durumu zayıf öğrenciler ile başarı durumu orta öğrenciler, başarı durumu zayıf öğrenciler ile başarı durumu iyi öğrenciler, başarı durumu zayıf öğrenciler ile başarı durumu pekiyi olan öğrenciler, başarı durumu iyi öğrenciler ile başarı durumu pekiyi olan öğrenciler arasındaki fark önemli bulunmuştur.

Bu sonuca göre "DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi, DKAB derslerinde başarı durumu yüksek olanlarda daha fazladır." şeklindeki hipotez doğrulanmaktadır.

DKAB dersinde başarılı olan öğrencilerin, genelde bu derse karşı ilgili ve olumlu bir tutum içinde olduğu söylenebilir. Derse karşı olumlu bir tutum geliştirmiş olan öğrencilerin, o derslerde başarıları yükseldiği gibi, dersin amaçlarının gerçekleşme ve davranışlarına etki düzeyinin de yüksek olduğu söylenebilir.

4. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersini Sevme Durumuna Göre, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Öğrencilerin Ahlaki Davranışları Üzerindeki Etkisi

Tablo 4 - DKAB Dersini Sevme Durumuna Göre DKAB Dersinin Öğrencilerin Ahlaki Davranışları Üzerindeki Etkisi İle İlgili İstatistiksel Sonuçlar

Sevme	N	%	X	S	Sheffe
1. Hayır	9	2,0	118,56	42,97	(1-2) (1-3)
2. Kısmen	73	16,5	157,86	32,35	
3. Evet	361	81,5	163,68	32,95	
Genel Toplam	443	100,0	161,80	33,64	
Sd: 2/440 F: 8,80 p<0,01 Önemli					

Tablo 4'de öğrencilerin %2'si DKAB dersini sevmediğini, %16,5'i DKAB dersini kısmen sevdiğini ve %81,5'i DKAB dersini sevdiğini ifade etmiştir.

DKAB dersini sevme durumuna göre DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili puan ortalamaları, dersi sevmeyen öğrencilerin (118,56), dersi kısmen seven öğrencilerin (157,86), dersi seven öğrencilerin (163,68) olarak tespit edilmiştir. DKAB dersini sevme durumuna göre DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili puan ortalamalarının önemli olup olmadığı amacıyla varyans analizi uygulanmış ve ortalamalar arasında önemli bir farkın olduğu görülmüştür. Sheffe testi ile yapılan ikili karşılaştırma, DKAB dersini sevmeyen öğrenciler ile kısmen seven öğrenciler, DKAB dersini sevmeyen öğrenciler ile seven öğrenciler arasındaki fark önemli olduğu anlaşılmıştır.

Bu sonuç, "DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi, DKAB dersini seven öğrencilerde DKAB dersini sevmeyen öğ-

rencilere göre daha fazladır." şeklindeki hipotezin doğrulandığını göstermektedir.

Özcan'ın (2006) araştırmasında, DKAB dersini seven öğrencilerin ahlaki davranışlarının gerçekleşme düzeyi, DKAB dersini seven öğrencilerin ahlaki davranışlarının gerçekleşme düzeyinden daha yüksek olduğu³³ ve bu araştırma sonucu ile tutarlılık gösterdiği görülmüştür.

Bir dersin sevilmesi, o dersin davranışlarının öğrenciler tarafından kazanılmasının en önemli nedenlerinden birisidir. Öğrencilerin bir derse sevmesini etkileyen bir çok etmen vardır. Ancak, bunlardan en önemlisi öğretmendir. Dersin öğretmenini seven öğrenciler genellikle o öğretmenin dersini de sevmektedirler.

5. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerini Sevme Durumuna Göre, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Öğrencilerin Ahlaki Davranışları Üzerindeki Etkisi

Tablo 5- DKAB Öğretmenlerini Sevme Durumuna Göre DKAB Dersinin Öğrencilerin Ahlaki Davranışları Üzerindeki Etkisi İle İlgili İstatistiksel Sonuçlar

Sevme	N	%	X	S	Sheffe
1. Hayır	12	2,7	132,17	43,09	(1-3)
2. Kısmen	60	13,5	154,48	35,81	
3. Evet	371	83,7	163,95	32,41	
Genel Toplam	443	100,0	161,80	33,64	
Sd: 2/440 F: 7,02 p<0,01 Önemli					

Tablo 5'de, öğrencilerin %2,7'si DKAB dersi öğretmenlerini sevmeyen, öğrencilerin %13,5'i DKAB öğretmenlerini kısmen sevdiği, öğrencilerin %83,7'si DKAB öğretmenlerini sevdiği görülmektedir.

Öğrencilerin DKAB öğretmenlerini sevme durumuna göre, DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili puan ortalamaları, DKAB öğretmenlerini sevmeyen öğrencilerin (132,17), DKAB öğretmenlerini kısmen seven öğrencilerin (154,48), DKAB öğretmenlerini seven öğrencilerin ise (163,95) olarak bulunmuştur. DKAB öğretmenini sevme durumuna göre, DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki

³³ Özcan, a.g.t., s. 136.

davranışları üzerinde etkisi ile ilgili puan ortalamaları arasında, uygulanan varyans analizi sonucu önemli bir fark olduğu görülmüştür. Ortalamalar ikili gruplar olarak karşılaştırıldığında, DKAB dersi öğretmenlerini sevmeyen öğrenciler ile seven öğrenciler arasındaki fark önemli görülmüştür.

Bu sonuç, "DKAB dersinin DKAB öğretmenlerini seven öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi DKAB öğretmenlerini sevmeyen öğrencilere göre daha fazladır." şeklindeki hipotezi doğrulamaktadır.

Özcan'ın (2006) araştırmasında, DKAB dersi öğretmenlerini seven öğrencilerin ahlaki davranışlarının gerçekleşme düzeyi, DKAB dersi öğretmenlerini sevmeyen öğrencilerin ahlaki davranışlarının gerçekleşme düzeyinden daha yüksek olarak bulunmuştur.³⁴

Bir önceki bulguda, öğrencilerin DKAB dersini sevmesi ile DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi arasında önemli bir ilişki olduğu görülmüştür. Aynı şekilde, öğrencilerin DKAB dersi öğretmenini sevmesi ile DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi arasında da önemli bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan, ahlaki davranışların öğrencilerde yerleşmesi amacıyla, eğitim-öğretimde sevgi unsurunun ön planda tutulması gerektiği anlaşılmaktadır.

6. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin İşleniş Yönteminden Memnun Olma Durumuna Göre, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Öğrencilerin Ahlaki Davranışları Üzerindeki Etkisi

Tablo 6- DKAB Dersinin İşleniş Yönteminden Memnun Olma Durumuna Göre, DKAB Dersinin Öğrencilerin Ahlaki Davranışlar Üzerindeki Etkisi İle İlgili İstatistiksel Sonuçlar

Memnuniyet	N	%	X	S	Sheffe
1.Hayır	57	12,9	150,88	37,29	(1-3) (2-3)
2.Kısmen	97	21,9	155,37	33,38	
3.Evet	286	65,2	166,12	32,23	
Genel Toplam	443	100,0	161,80	33,64	
Sd: 2/440 F: 7,36 p<0,01 Önemli					

³⁴ Özcan, a.g.t., s.131.

Tablo 6'da, öğrencilerin %12,9'u DKAB dersinin işleniş yöntemlerinden memnun olmadığı, öğrencilerin %21,9'u DKAB dersinin işleniş yöntemlerinden kısmen memnun olduğu, öğrencilerin %65,2'si ise DKAB dersinin işleniş yöntemlerinden memnun olduğu görülmektedir.

DKAB dersinin işleniş yöntemlerinden memnuniyet durumuna göre, DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili puan ortalamaları, DKAB dersinin işleniş yöntemlerinden memnun olmayan öğrencilerin (150,88), kısmen memnun olan öğrencilerin (155,37), memnun olan öğrencilerin (166,12) olarak bulunmuştur. DKAB dersinin işleniş yöntemlerinden memnuniyet durumuna göre, DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili ortalamalar arasındaki farkın, varyans analizi sonucunda önemli olduğu görülmüştür. Ortalamaların ikili karşılaştırılmasında ise, DKAB dersinin işleniş yöntemlerinden memnun olmayan öğrenciler ile memnun olan öğrenciler, DKAB dersinin işleniş yöntemlerinden kısmen memnun olan öğrenciler ile memnun olan öğrenciler arasındaki fark önemli görülmüştür.

Bu sonuçlar, "DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi, DKAB dersinin işleniş yöntemlerinden memnun olan öğrencilerde daha fazladır." şeklinde kurulan hipotezin doğrulandığını göstermektedir.

Derslerin verimini artırmada ve öğrenilenlerin kalıcılığını sağlamada öğretim yöntemlerinin önemli bir etkisi vardır. Yaparak yaşayarak öğrenmeye dayalı öğretim yöntemleri, daha fazla duyuya hitap etmekte ve öğrencileri aktif kılmaktadır. Ahlak eğitiminde, özellikle örnek olay incelemesi yöntemi kalıcı ahlaki davranışların kazanılmasında etkili olan yöntemlerden birisidir.

7. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde En Çok Kullanılan Yönteme Göre, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Öğrencilerin Ahlaki Davranışları Üzerindeki Etkisi

Tablo 7'de görüldüğü gibi, öğrencilerin %58'i DKAB dersinde en çok anlatma yönteminin, %20,5'i en çok soru-cevap yönteminin, %16,3'ü en çok tartışma yönteminin, %5,2'si ise başka yöntemlerin kullanıldığını ifade etmiştir. Öğrencilerin yarısından fazlası, DKAB derslerinde en çok anlatma yönteminin kullanıldığını belirtmişlerdir.

Tablo 7 - DKAB Dersinde En Çok Kullanılan Yönteme Göre DKAB Dersinin Öğrencilerin Ahlaki Davranışları Üzerindeki Etkisi İle İlgili İstatistiksel Sonuçlar

Yöntem	N	%	X	S
1. Anlatma	257	58,0	159,59	33,12
2. Soru-Cevap	91	20,5	162,71	35,80
3. Tartışma	72	16,3	167,61	31,12
4. Başka yöntem	23	5,2	164,78	37,72
Genel Toplam	443	100,0	161,80	33,64
Sd: 3/439 F: 1,17 p>0,05 Önemsiz				

DKAB dersinde en çok kullanılan yöntem bakımından, anlatma yönteminin kullanıldığını ifade eden öğrencilerin puan ortalaması diğer yöntemlere göre düşük bulunmakla birlikte, DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili puan ortalamaları arasında varyans analizi sonucu önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Bu sonucu göre "DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisinde, anlatma ve soru cevap yöntemi diğer yöntemlere göre daha az etkilidir." şeklinde kurulan hipotezin doğrulanmadığı anlaşılmaktadır.

Ahlaki davranışların kazandırılmasında öncelikle öğrencinin yapacağı davranışın doğru-yanlış, iyi-kötü olduğu hakkında bilgisinin olması gerekir. Bu nedenle çocuğa, niçin iyi davranışı yapması, yanlış davranışını neden değiştirmesi gerektiği açıklanmalıdır.³⁵ Ancak, ahlak eğitiminde ahlaki kuralların ve ahlaki değerlerin öğrencilere sözlü olarak tanımlanması, açıklanması ve ezberletilmesi yeterli değildir. Öğrenilen ahlaki bilgilerin ahlaki davranışlara dönüşebilmesinde, örnek olay inceleme yöntemi ahlak eğitiminde etkili olarak kullanılabilir.³⁶

Ahlak eğitiminde, öğrencilere ahlaki durumlar içeren günlük yaşamdan seçilen örnek olaylar verilerek onlara tartışmalar yaptırılmalı, öğ-

³⁵ Mehmet Zeki Aydın, **Ailede Çocuğun Ahlak Eğitimi**, DEM Yayınları, İstanbul, 2005, s.151.

³⁶ Mevlüt Kaya, "Örnek Olay İnceleme Yönteminin Ahlak Eğitiminde Kullanılması", **Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı:8, Samsun, 1996, ss.135-155 ; Aydın., **a.g.e.**, 2003, s.125.

rencilere daha üst düzeylerde ahlaki yargı geliştirmeleri yönünde fırsatlar verilmelidir.³⁷ Öğrenciler örnek olay incelemesi yoluyla kendini bir başkasının yerine koymayı öğrenir ve empati yeteneği gelişir. Kendisine yapılmasını istemediği bir davranışın, başkasına yapılmaması gerektiğinin bilincine ulaşır.

8. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde En Çok Kullanılan Öğretim Araçlarına Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Öğrencilerin Ahlaki Davranışları Üzerindeki Etkisi

Tablo 8- DKAB Dersinde En Çok Kullanılan Öğretim Araçlarına Göre DKAB Dersinin Öğrencilerin Ahlaki Davranışları Üzerindeki Etkisi İle İlgili İstatistiksel Sonuçlar

Öğretim Araçları	N	%	X	S	Sheffe
1. TV ve video	109	24,6	170,60	27,82	(1-3)
2. Başka öğretim araçları	51	11,5	158,47	32,06	
3. Hiç araç kullanılmıyor	283	63,9	159,02	35,43	
Genel Toplam	443	100,0	161,80	33,64	
Sd: 2/440 F: 5,04 p<0,05 Önemli					

Tablo 8'de, öğrencilerin %24,6'sı DKAB dersinde en çok öğretim araçları olarak TV ve video kullanıldığını, %11,5'i başka araç-gereç (bilgisayar, tepegöz, radyo, teyp vb.) kullanıldığını, öğrencilerin %63,9'u ise hiç bir araç-gereç kullanılmadığını ifade etmiştir.

DKAB dersinde en çok kullanılan öğretim araçları bakımında, DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışlarına etkisi ile ilgili puan ortalamaları, TV-Video aracının kullanıldığını belirten öğrencilerin (170,60), diğer araç-gereçlerin kullanıldığını belirten öğrencilerin (158,47), hiçbir araç-gereç kullanılmadığını ifade eden öğrencilerin ise (159,02) olarak tespit edilmiştir.

DKAB dersinde en çok kullanılan öğretim araçları bakımından, DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisinin farklı olup olmadığı varyans analizi ile test edilmiştir. Varyans analizi sonucu kullanılan öğretim araçları bakımından puan ortalamaları arasında önemli bir fark olduğu görülmüştür. Sheffe testi sonucunda ise farkın,

³⁷ Kaya, a.g.m., 1997, s.92

DKAB derslerinde TV-Video kullanıldığını ifade eden öğrencilerin ortalamaları ile hiçbir araç-gereç kullanılmadığını ifade eden öğrencilerin ortalamaları arasında önemli olduğu görülmüştür.

Bu sonuç, "DKAB derslerinde TV-Video kullanılması, DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisini artırmaktadır." şeklindeki hipotezi doğrulamaktadır.

Televizyon ve video yoluyla öğrencilere ahlaki konuları içeren filmler izlettirilmesi, öğrencilere unutamayacakları yaşantılar sağlar. Filmlerde gördükleri ahlaki olayları ve durumları kendi davranışlarına daha kolay uygulayabilirler.

Teknoloji destekli DKAB derslerinin öğrenci başarısı ve kalıcılığına etkisi ile ilgili yapılan bir deneysel araştırmada, öğretim teknolojileri ve materyal yardımıyla işlenen DKAB derslerinin geleneksel yöntemlerle (anlatma ve soru cevap gibi) işlenenlere göre daha verimli ve kalıcı olduğu görülmüştür.³⁸ Görsel-işitsel araçlar, hem göze hem de kulağa hitap ettiğinden dolayı dersin verimliliğini ve öğrenmenin kalıcılığını artırmaktadır. DKAB öğretmenlerinin genellikle ders aracı olarak ders kitaplarını ve yöntem olarak da daha çok anlatma yöntemini kullandıkları görülmektedir. Bu durum ise, öğrencilerin ezber öğrenmelerine neden olmakta ve öğrenmelerin davranışlar üzerindeki kalıcı etkisini azaltmaktadır.

9. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Öğrencilerin Ahlaki Davranışları Üzerindeki Etkisi

Tablo 9 - DKAB Dersinin Öğrencilerin Ahlaki Davranışlarına Etkisi İle İlgili İstatistiksel Sonuçlar

DKAB Etkisi	N	%	X	S	Sheffe
1. Hayır	20	4,5	134,85	35,77	(1-2) (1-3) (2-3)
2. Kısmen	127	28,7	155,43	33,20	
3. Evet	296	66,8	166,36	32,48	
Genel Toplam	443	100,0	161,80	33,64	
Sd: 2/440 F: 11,98 p<0,01 Önemli					

Tablo 9'da görüldüğü gibi, öğrencilerin %4,5'inin DKAB dersinin ahlaki davranışları üzerinde etkili olmadığını, öğrencilerin %28,7'si kısmen

³⁸ Bilal Yorulmaz, "Teknoloji Destekli Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinin Öğrenci Başarısı ve Kalıcılığına Etkisi" **Değerler Eğitimi Dergisi**, Cilt:3, Sayı:10, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2005, ss.111-136.

etkili olduğunu, öğrencilerin %66,8'i ise DKAB dersinin ahlaki davranışları üzerinde etkili olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin yaklaşık %95'i DKAB dersinin ahlaki davranışları üzerinde etkili ya da kısmen etkili olduğunu belirtmiştir.

Elde edilen bu sonuçlara göre, "DKAB dersi, öğrencilerin çoğunluğunun ahlaki davranışları üzerinde etkilidir." şeklinde kurulan hipotezin doğrulandığı anlaşılmaktadır.

Bu konuda benzer bir sonuç da, Özcan'ın (2006) araştırmasında görülmektedir. Özcan'ın (2006) araştırmasında, öğrencilerin %67,6'sı DKAB dersinin ahlaki davranışları kazandırmada etkili olduğunu, öğrencilerin %25,4'ü kısmen etkili olduğunu, öğrencilerin %7'si ise DKAB dersinin ahlaki davranışları kazandırmada etkili olmadığını ifade etmişlerdir.³⁹ Acuner (2004) tarafından yapılan çalışmada ise, lise öğrencilerinin yaklaşık %80'i DKAB derslerinin kendi davranışları üzerinde olumlu bir etkisinin olduğunu belirtmiştir.⁴⁰

DKAB dersinin öğrencilerin ahlaki davranışları üzerinde etkisi ile ilgili puan ortalamaları arasında varyans analizi sonucu önemli bir fark olduğu görülmüştür. DKAB dersinin ahlaki davranışlarında etkisinin olduğunu belirten öğrencilerin puan ortalamaları, DKAB dersinin ahlaki davranışları üzerinde bir etkisinin olmadığını ya da kısmen etkisinin olduğunu belirten öğrencilerin puan ortalamasından daha yüksek olduğu görülmüştür. Elde edilen bu sonuç, uygulanan ahlaki davranış envanterinin geçerli olduğunun da bir göstergesi olarak sayılabilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmada bağımsız değişkenlere göre şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. DKAB dersinin kız ve erkek öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki etkisi bakımından önemli bir fark görülmemiştir.

2. Öğrencilerin derslerdeki başarı durumuna göre bakıldığında, genel olarak derslerdeki başarı düzeyi yüksek olan öğrencilerin, DKAB dersinin ahlaki davranışları üzerindeki etkisinin de yüksek olduğu görülmüştür.

3. Öğrencilerin DKAB dersindeki başarı durumuna göre bakıldığında ise aynı şekilde, DKAB dersindeki başarı düzeyi yüksek olan öğrencilerin DKAB dersinin ahlaki davranışları üzerindeki etkisinin de yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

³⁹ Özcan, a.g.t., s.128.

⁴⁰ H.Yusuf Acuner, **14-18 Yaş Arası Gençlerde Ahlaki Yargı Gelişimi ve Ahlak Eğitimi**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), OMÜ., SBE., Samsun, 2004, s.66.

4. DKAB dersini seven öğrencilerin, DKAB dersinin ahlaki davranışları üzerindeki etkisinin yüksek olduğu görülmüştür.

5. Öğrencilerin DKAB öğretmenlerini sevme durumuna göre bakıldığında, DKAB öğretmenlerini seven öğrencilerin ahlaki davranışları üzerinde DKAB dersinin etkisinin fazla olduğu görülmüştür.

6. Öğrencilerin DKAB dersinin işleniş yönteminden memnun olma düzeyi arttıkça, DKAB dersinin ahlaki davranışları üzerindeki etkisinin de arttığı görülmüştür.

7. DKAB dersinin işlenişinde kullanılan yöntemlere göre, öğrencilerin ahlaki davranışları üzerindeki DKAB dersinin etkisi bakımından önemli bir fark görülmemiştir.

8. DKAB dersinin işlenişinde daha çok televizyon ve video kullanıldığını belirten öğrencilerin ahlaki davranışları üzerinde DKAB dersinin etkisinin yüksek olduğu görülmüştür.

9. Öğrencilerin büyük çoğunluğu, DKAB dersinin ahlaki davranışları üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir.

Araştırmada ulaşılan bu sonuçlara göre, ahlak eğitimi açısından şu önerilerde bulunulabilir:

1. Öğrencilerin DKAB derslerindeki başarı durumu artırılarak, derse karşı olumlu bir tutum geliştirilmeli ve ders sevdirmelidir. Öğrenci, başarılı olduğunu ya da olabileceğini düşündüğünde derse karşı özgüveni artacaktır. Bu nedenle, öğretmenler tarafından öğrencilerin başarı güdüsü desteklenmeli, öğrenci başarabileceği ve zevk alacağı etkinliklere yönlendirilmelidir.

2. DKAB öğretmenleri kendilerini öğrencilere sevdirmeli ve öğrencilerle sıcak ilişkiler kurmalıdır. Öğretmen, dersinin öğretmeninden daha çok öğrencilerinin öğretmeni olmalıdır.

3. DKAB derslerinde, öğrencilerin ahlaki davranışlarını uygulamaya dönüştürecek ve kişiliğine içselleştirecek öğretim ilke ve yöntemleri uygulanmalıdır.

4. DKAB derslerinde, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretim yöntemleri ve öğretim araç-gereçleri kullanılmalıdır. Kullanılan öğretim yöntemleri ve araç-gereçleri öğrencilerin birden fazla duyu organına hitap etmeli ve öğrencileri aktifleştirmelidir.

5. Öğrencilerin ahlaki davranışları kazanabilmesi, çevresinde iyi ahlak örnekleri ve modelleri bulabilmesiyle ilgilidir. Anne, baba ve öğretmenlerin öğrencilere örnek ahlak modeli olmaları, öğrencilerin ahlaki davranışları benimsemesinde önemli bir etkidir.

6. DKAB dersleri, öğrencilerin ahlaki değerleri benimsemelerine, dengeli ve sağlıklı bir kişilik ve karakter geliştirmelerine yardımcı olmalıdır.

7. DKAB derslerinde öğrencilerin ahlaki yargı düzeylerini yükseltebilecek yaşamsal ahlaki konular üzerinde tartışma ve örnek olay incelemesi gibi yöntemler kullanılmalıdır. Böylece, ahlaki yargı düzeyi yüksek, sorgulayıp eleştirebilen ve ahlaki davranışları kişiliklerinin bir parçası haline getirebilen bireylerin yetişmesi sağlanabilecektir.

KAYNAKLAR

- Acuner H.Yusuf, **14-18 Yaş Arası Gençlerde Ahlaki Yargı Gelişimi ve Ahlak Eğitimi**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), OMÜ., SBE., Samsun, 2004.
- Akarsu Bedia, **Ahlak Öğretileri**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993.
- Aydın M. Zeki, **Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi**, Nobel Yayını, Ankara, 2003.
- _____, **Ailede Çocuğun Ahlak Eğitimi**, DEM Yayınları, İstanbul, 2005.
- Bilgin Beyza ve Mualla Selçuk, **Din Öğretimi Özel Öğretim Yöntemleri**, Gün Yayıncılık, Ankara, 1997.
- Bilsel H.Hilmi, **İyi Ahlak Güzel Huy**, Yağmur Yayınları, İstanbul, 1978.
- Caneri Hüseyin, **Ahlak Bilinci**, Denge Yayını, İstanbul, 1998.
- Çelebi İlyas, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin İlk ve Orta Öğretim Programlarına Girişi ve Bugünkü Müfredatı," **Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi**, Sayı:6, İstanbul, 1999. ss.269-288.
- Çubukçu İ.Agah, **İslam'da Ahlak ve Mutluluk Felsefesi**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayını, Ankara, 1990.
- Ekşi Halil, "Din Eğitimi, Gençlik ve Kişilik", **Gençlik, Din ve Değerler Psikolojisi**, Editör: Hökelekli Hayati, DEM Yayınları, İstanbul, 2006.
- Ekşi Halil, "Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları" **Değerler Eğitimi Dergisi**, Cilt:1, Sayı:1, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2003. ss.79-96.
- Er Hamit, "İlköğretim Okullarında 'Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi' Dersleri Hakkında Bir Değerlendirme," **Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 9, İstanbul, 2002. ss.255-266.
- Gökdere Murat ve Salih Çepni, "Üstün Yetenekli Çocuklara Verilen Değerler Eğitiminde Öğretmenin Rolü", **Değerler Eğitimi Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, DEM, İstanbul, 2003. ss.93-103.
- Gündüz Turgay, **İslam, Gençlik ve Din Eğitimi**, Düşünce Yayınları, İstanbul, 2003.
- Güngör Erol, **Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak**, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1998.
- Hökelekli Hayati, "Çocukta Ahlak Gelişimi ve Eğitimi", **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi**, Ensar Neşriyat, İstanbul, 1998.

- Kandemir M.Yaşar, **Örneklerle İslam Ahlakı**, Nesil Yayınları, İstanbul, 1979.
- Karl Hans Küng -Josef Kuschel, **Evrensel Bir Ahlaka Doğru**, Çev:N.Y.Aşıkoğlu, C.Tosun , R.Doğan, Gün Yayınları, Ankara, 1995.
- Kaya Mevlüt, “Kişilik Özelliklerinin Ahlaki Yargı Üzerindeki Etkisi”, **Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi**, Sayı 4, İstanbul, 1997. ss.185-200.
- _____, “Örnek Olay İnceleme Yönteminin Ahlak Eğitiminde Kullanılması”, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı:8, Samsun, 1996. ss.135-155.
- _____, **Bazı Kişisel Değişkenlere Göre Üniversite Öğrencilerinin Ahlaki Yargıları** (Yayımlanmamış Doktora Tezi), OMÜ. SBE., Samsun, 1993.
- Köylü Mustafa, “Çocukluk Dönemi Ahlak Gelişimi”, **Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi**, Sayı:12, İstanbul, 2003.
- _____, **Küresel Ahlak Eğitimi**, DEM Yayınları, İstanbul, 2006.
- Milli Eğitim Bakanlığı **Tebliğler Dergisi**, Sayı 2517, Ekim 2000.
- Milli Eğitim Temel Kanunu**, Sayılı: 1739, Yıl:1973, Mad.2.
- Oğuzkan A.Ferhan, **Eğitim Terimleri Sözlüğü**, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1981.
- Özcan Raif, **İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarındaki Ahlaki Davranışların Gerçekleşme Düzeylerini Etkileyen Sosyo-Kültürel Faktörlerin İncelenmesi**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), OMÜ., SBE, Samsun, 2006.
- Pars Vedide Baha ve Diğerleri, **Eğitim Psikolojisi**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1969.
- Pazarlı Osman, **İslam’da Ahlak**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1980.
- Şengün Mustafa, **Ahlaki Düşünce ve Yargıları Etkileyen Bazı Faktörlerin İncelenmesi**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), OMÜ., SBE., Samsun, 2003.
- Yorulmaz Bilal, “Teknoloji Destekli Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinin Öğrenci Başarısı ve Kalıcılığına Etkisi” **Değerler Eğitimi Dergisi**, Cilt:3, Sayı:10, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2005. ss.111-136.

EK-1: ANKET

AHLAKİ DAVRANIŞ ENVANTERİ

Değerli Öğrenciler,

Bu anket bilimsel bir çalışmaya veri toplamak, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin ahlaki davranışlar üzerindeki etkisini araştırmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu anket, sizin özel olarak ahlaki yaşantınızı belirlemeye veya değerlendirmeye yönelik değildir. Bu nedenle, ankete isim ve numara yazmanıza gerek yoktur. Lütfen her soruyu samimi olarak cevaplandırınız.

Anketi cevaplandırarak araştırmaya yaptığınız katkılarınızdan ve yardımlarınızdan dolayı teşekkür eder, derslerinizde başarılar dilerim.

Prof.Dr.Mevlüt KAYA

1. Cinsiyetiniz?

1. Kız 2. Erkek

2. Genel olarak, derslerdeki başarı durumunuz nasıldır?

1. Zayıf 2. Orta 3. İyi 4. Pekiyi

3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersindeki başarı durumunuz nasıldır?

1. Zayıf 2. Orta 3. İyi 4. Pekiyi

4. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersini seviyor musunuz?

1. Hayır 2. Kısmen 3. Evet

5. Genel olarak, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerini seviyor musunuz?

1. Hayır 2. Kısmen 3. Evet

6. Genel olarak, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin işleniş yöntemlerinden memnun musunuz?

- () 1. Hayır () 2. Kısmen () 3. Evet

7. Genel olarak, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleriniz dersleri işlerken en çok hangi yöntemi kullanıyorlar?

- () 1. Anlatma
() 2. Soru-Cevap
() 3. Tartışma
() 4. Başka bir yöntem (Yazınız)

8. Genel olarak, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleriniz dersleri işlerken en çok hangi araç-gereci kullanıyorlar?

- () 1. Televizyon ve Video
() 2. Başka araçlar (Bilgisayar, Tepegöz, Radyo, Teyp vb)
() 3. Hiç araç-gereç kullanmıyorlar

9. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin ahlaki davranışlarınızda etkili olduğunu düşünüyor musunuz?

- () 1. Hayır () 2. Kısmen () 3. Evet

Değerli öğrenciler,

Aşağıdaki tabloda verilen ahlaki davranışları kazanmanızda, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin ne derece etkili olduğunu belirleyerek, ilgili seçeneği (X) işareti ile işaretleyiniz.

Sıra	Ahlaki Davranışlar	1. Tamamen etkili oldu	2. Büyük ölçüde etkili oldu	3. Kısmen etkili oldu	4. Hiç etkili olmadı
1.	Güzel söz söylememde	()	()	()	()
2.	Güzel davranışlarda bulunmamda	()	()	()	()
3.	Bedenimi ve elbisemi temiz tutmamda	()	()	()	()
4.	Sözümde durmamda	()	()	()	()
5.	Güvenilir olmamda	()	()	()	()
6.	İnsanları sevmemde	()	()	()	()
7.	İnsanlara saygı duymamda	()	()	()	()
8.	Doğru olmamda	()	()	()	()
9.	Anneme-babama iyi davranmamda	()	()	()	()
10.	Kardeşlerimle iyi geçinmemde	()	()	()	()
11.	Aile içinde diğerlerine saygı göstermemde	()	()	()	()
12.	Aile içinde diğerlerine yardım etmemde	()	()	()	()
13.	Bana ait olanları başkalarıyla paylaşmamda	()	()	()	()
14.	Hastaları ziyaret etmemde	()	()	()	()
15.	Başkalarıyla alay etmememde	()	()	()	()
16.	Zor durumda olanlara yardım etmemde	()	()	()	()
17.	Arkadaşlara saygılı davranmamda	()	()	()	()
18.	Arkadaşlarımın fikirlerine saygı duymamda	()	()	()	()
19.	Arkadaşlarımla paylaşmayı sevmemde	()	()	()	()
20.	Çevreyi düzenli ve temiz tutmamda	()	()	()	()
21.	İsteklerimi kibar ifadelerle belirtmemde	()	()	()	()
22.	Küçüklere iyi örnek olup, onları korumamda	()	()	()	()
23.	Gerektiğinde özür dilememde	()	()	()	()
24.	Komşuların yardımına koşmamda	()	()	()	()
25.	Muhtaç olanlara yardım etmemde	()	()	()	()
26.	Özrümlere sevgi ile bakmamda	()	()	()	()
27.	Ev işlerine ailedekilere yardımcı olmamda	()	()	()	()
28.	Ailedekilerin görüşlerine değer vermemde	()	()	()	()
29.	Akrabaları ziyaret etmemde	()	()	()	()
30.	İsraftan kaçınmamda	()	()	()	()
31.	Aile bireylerine danışmamda	()	()	()	()
32.	Komşuluk ilişkilerine önem vermemde	()	()	()	()

33.	Kıskanç olmamamda	()	()	()	()
34.	Kibirli olmamamda	()	()	()	()
35.	Kötü niyetli olmamamda	()	()	()	()
36.	Başkalarının özel hayatını araştırmamamda	()	()	()	()
37.	Yalan söylemememde	()	()	()	()
38.	Hile yapmamamda	()	()	()	()
39.	Kişilerin arkasından konuşmamamda	()	()	()	()
40.	Başkalarına iftira atmamamda	()	()	()	()
41.	Hırsızlık yapmamamda	()	()	()	()
42.	Yardımsever olmamda	()	()	()	()
43.	Emanete ihanet etmememde	()	()	()	()
44.	Dolandırıcılık yapmamamda	()	()	()	()
45.	Başkalarını hor görmememde	()	()	()	()
46.	Başkalarının inançlarına saygı göstermemde	()	()	()	()
47.	Hayvanlara iyi davranmamamda	()	()	()	()
48.	Zararlı alışkanlıklardan kaçınmamamda	()	()	()	()
49.	Yalancı şahitlik yapmamamda	()	()	()	()
50.	Başkalarına kin tutmamamda	()	()	()	()

ABSTRACT**The Evaluation of the Ethical Topics in the Programs of Religion Culture and Ethics in terms of Moral Education**

This study was done on the grade eight students attending seven primary schools in the district of Samsun. It examines the effects of ethical topics in the course of Religion Culture and Ethics on the ethical behaviors of the students. For this reason, one questionnaire of personal questions and one ethical behavior inventory were used. These questionnaires were administered to 213 girls and 230 boys, totally 443 students, who attended grade eight in primary schools in November, 2005.

The sex, achievement in the courses, loving the course and its teacher or not, the techniques used in the teaching of the course and the degree of liking those methods or not, and the materials used in the courses were used as the independent variables in the study. It was found that those who were more successful in the general courses and the course of Religion Culture and Ethics, liked more the course and its teacher, liked more the methods and techniques used in the teaching of the course had significantly higher moral conduct points than others.

Key Words: Ethics, Moral Education, Moral Behavior, Religion Culture and Ethics.
